

УДК 78.071.1(092)(73)

DOI: https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-101-2_2-120-128

РЕЦЕПЦІЯ ТВОРЧОСТІ ГАММИ СКУПИНСЬКОГО В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ЧЕРНІВЦІВ

В. С. Пер'ян

ORCID 0000-0001-6965-1811

Стаття присвячена вивченню творчості унікальної особистості – доктора Гамми Скупинського, композитора зі світовим ім'ям, доктора музичного мистецтва Бостонського університету, педагога і виконавця в контексті процесів глокалізації музичного мистецтва міста Чернівців і Буковинського регіону. Метою дослідження є висвітлити внесок Гамми Скупинського в українську та світову музику, виявити та усунути прогалини у вивченні біографії та творчої діяльності відомого голлівудського композитора.

Широке коло інтересів Гамми Скупинського дозволяє судити про багатогранність його особистості, що обумовило особливості його світогляду і композиторського мислення. Він працював з легендарними колективами – вокально-інструментальним ансамблем «Смерічка», «Червона рута», писав композиції для Софії Ротару («Ти – сонце в небі», «Дорога», «Скрипка» та ін.), Назарія Яремчука, Василя Зінкевича, Павла Дворського («Катерина», «Тече вода», «Там, де крута гора») та ін.

Творчість митця об'єднує в собі Схід і Захід, християнство і буддизм, академічні традиції і народну пісню. Його авторський почерк виразно індивідуальний і поєднує смислову глибину з високим класом композиторської майстерності, щирістю та емоційністю музичного висловлювання, опертого на українські і зокрема – Буковинські музично-пісенні традиції.

Гамма Скупинський – автор більше одинадцяти опер, дванадцяти симфоній, трьох балетів, семи струнних квартетів, а також концертів для фортепіано, скрипки, баяна, дитячих мініатюр, музики для театру і кіно та інші.

Сам композитор родом з Чернівців, але в останню чверть ХХ століття (у 1979 році) іммігрував до Сполучених Штатів Америки. Деякий час вчився й проживав у Бостоні, а згодом переїхав до Голівуду (район Лос-Анджелесу).

Методологія дослідження заснована на методах історіографічного, біографічного, порівняльного та контекстного

аналізу. Історіографічний метод був використаний для аналізу соціального та культурного значення творчості композитора на батьківщині (м. Чернівці) та в еміграції, а порівняльно-контекстуальний метод допоміг сформувати результати досліджень у панораму історичного, культурного та музикознавчого портрета митця.

***Ключові слова:** Гамма Скупинський, композитор, Голівуд, культура Чернівців, рецепція.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Важливо зазначити, що саме інтелігенція відіграла і відіграє одну з найважливіших ролей в економічному, політичному та духовному житті суспільства. В полі зору сучасного музикознавчого континууму постійно знаходяться імена вітчизняних і українських композиторів, які виїхали за кордон в останню чверть ХХ століття. Багато з композиторів-емігрантів збагатили своїми творами сучасну зарубіжну музичну культуру і виховали плеяду талановитих учнів на Заході. Разом з тим їх творчий доробок залишається важливим сегментом українського музичного мистецтва в цілому.

Фігура доктора Гамми Скупинського представляє перманентний інтерес для сучасного музикознавства. Адже досить небагатьом вітчизняним музикантам і композиторам вдалося досягнути такого високого рівня слави й визнання за кордоном, зокрема у Сполучених Штатах Америки.

Значне місце в творчій спадщині Гамми Скупинського займає хорова музика, яку відрізняє глибина зачепленої проблематики, монументальність структури, образна й емоційна виразність, жанрове розмаїття. Композитором написано більше одинадцяти опер, дванадцяти симфоній, трьох балетів, семи струнних квартетів, а також концертів для фортепіано, скрипки, баяна, дитячих мініатюр, музики для театру і кіно та інші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. На сьогоднішній день творчий доробок Г. Скупинського майже не включено в проблемне поле сучасного музикознавства (лише написано статтю І. Бойчук та С. Гереговою), але, безперечно, заслуговує на увагу науковців, тому що є не тільки серйозним внеском української музичної культури.

Мета статті – дослідити рецепцію творчості композитора Гамми Скупинського у місті Чернівці як об'єкт глокалізованого музично-культурного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Вивчення хорових творів Гамми

Скупинського дозволяє не тільки вписати їх в панораму сучасного хорového мистецтва, а й доповнити знання про спадщину композитора в цілому, розширити уявлення українського музикознавства про діяльність композиторів-емігрантів, що прагнули знайти себе в нових реаліях, в новому культурному середовищі.

В контексті представленої теми нашого дослідження важливо зазначити сам термін «рецепція» (лат. *receptio* – прийняття, прийом), який в словнику тлумачиться як «запозичення та пристосування певним суспільством соціокультурних форм, що виникли в іншій країні, або в іншу епоху» (Герчанівська, 2015, с. 156).

Науковці С. Олійник, А. Приходько, А. Чубак розглядають рецепцію як будь-який музичний феномен у формі широкого і багатозначного явища, що включає в себе як сприйняття його слухачською аудиторією, так і осмислення в науковій літературі і музичній критиці; а також як виконавську інтерпретацію, так і вторинне відтворення в музичному мистецтві й художній літературі (Олійник 2017; Приходько, 2014; Чубак, 2014).

Протягом останніх десятиліть проблем рецепції творчості українських композиторів-емігрантів приділяється серйозна увага в музикознавстві. Одна з найбільш цікавих робіт останніх років – дисертація С. Олійник (2017) та наукові розвідки В. Чайки (2019), Й. Созанського (2014), а також Р. Хрипуна (2017). Дослідники звертають увагу на феномен творчої діяльності композиторів-емігрантів, підкреслюють їх любов до рідної батьківщини, адже твори митців пронизані народними мелодіями й гармоніями.

Для кращого розуміння оригінального композиторського стилю та музичного бачення Гамми Скупинського перш за все варто розглянути його життєвий шлях, події якого, безумовно, вплинули на становлення творчої особистості маестро.

Гамма Скупинський – доктор музичного мистецтва Бостонського університету, композитор зі світовим ім'ям, педагог, аранжувальник і виконавець, відомий у Сполучених Штатах Америки, Франції, Англії, Росії, Гонконзі, Словаччині.

Цікавим фактом є походження його імені, що є своєрідною абрєвіатурою двох імен родичів – Григорія та Анни, які під час Другої світової війни загинули у фашистських концтаборах. При цьому дід був музикантом і склав ім'я так, щоби вийшло «більш музичним».

Ми виділимо три стадії періоду формування творчих інтересів Гамми:

- дитячі роки;
- роки навчання (шкільні, студентські);

– професійна діяльність.

Дитинство Скупинського пройшло в культурній столиці Буковини – місті Чернівці. З малих років він зростав в оточенні музики, колоритних національних мелодій краю, що, безумовно, вплинуло на формування Гамми як творчої особистості. Сам композитор згадує: «Ще змалку я дуже любив українську музику, непогано співав, тому батьки вирішили мене навчати цьому мистецтву і купили у цигана стареньку скрипку на центральному ринку Чернівців...». «Захоплення музикою, – продовжує маестро, було настільки сильним, що вже у п'ять років я написав концерт для скрипки з оркестром (!) під орудою свого викладача – випускника Віденської консерваторії, професора Цимблера. Я дуже захоплювався композиторською справою, і палаю цим і зараз» (з особистого спілкування).

Цікаво, що в музичну школу маленького Гамму спочатку не прийняли, через «відсутності слуху», тому йому довелося вчитися у вечірній музичній школі, куди приймали майже всіх. Там він опанував гру на акордеоні. Варто відзначити, що шкільним товаришем Гамми був відомий баяніст – Ян Табачник. Вони разом нерідко грали у дуеті на міських культурних заходах.

Згодом Гамму Скупинського не прийняли і до Чернівецького музичного училища через провальний іспит з української мови. Так, у рідному місті музична кар'єра для майбутнього композитора не вдавалася. І творчий шлях почався у м. Луцьк, куди в 1961 р. і вступив Гамма. Більше того, молодий студент рахувався одразу на шести відділах: народному, диригування, історії музики, педагогічному, музично-теоретичному й виконавському (гра на баяні).

Саме в студентські роки вийшла його перша опублікована композиція «Пісня про Лікаря», яка здобула перемогу на обласному конкурсі естрадної пісні. Так ця важлива подія визначила вектор творчої діяльності майбутнього всесвітньовідомого композитора. Жага до написання різножанрових творів все більше зростала. Скупинський вже написав опери, симфонії, ораторії, концерти для баяна, віолончелі, фортепіано, а також сонати для інших інструментів.

Слід зазначити, що в роки навчання в училищі Гамма їздив з фольклорними експедиціями по селах Волині, збираючи народні пісні та мелодії. Знайомство з волинським музичним колоритом, безумовно, вплинуло на композиторський стиль Гамми Скупинського. Майже всі його твори пронизані народним мелосом та цікавими автентичними гармоніями. Так, наприклад, у творі «Там, де крута гора» використані мелодичні обороти зі старовинної української народної пісні «Гора за горою».

Цікаво відзначити, що шлях Скупинського до консерваторії також був тернистим, молодий випускник училища штурмував більше восьми

консерваторій, серед яких були Львівська, Київська, Московська, Горьківська, Саратовська й навіть Російська академія музики ім. Гнесіних. Через багато спроб Гаммі вдалося вступити до Казанської консерваторії, де він навчався в одній композиторській школі з Ігорем Стравинським (викладач композиції – Назіб Жиганов, викладач оркестровки – Альберт Леман). Цей момент ми вважаємо другою причиною, що вплинула на композиторський стиль Гамми Скупинського. Як доказ – його Четверта симфонія «Гуцульські легенди» повністю насичена складними гармоніями, як у І. Стравинського, композиція відрізняється оригінальним трактуванням всієї сукупності засобів виразності, зокрема – музичними тембрами.

Усі консерваторські роки Гамма брав участь у різних культурних заходах, працював з естрадними колективами, писав музичні твори. Декілька пісень він представив Олександрю Броневицькому та Едіті П'єсі, які згодом увійшли до репертуару концертної програми музикантів.

Після закінчення Казанської консерваторії Гамму було запрошено на посаду педагога до Чернівецького музичного училища викладати теорію музики, сольфеджіо та гармонію. Його студенти пригадують як високопрофесійного вчителя з багатогранним талантом, композитора, аранжувальника й піаніста.

Згодом молодого й здібного музиканта запрошують до Чернівецької обласної філармонії працювати з відомими колективами «Смерічка» й «Червона Руга». Сам доктор Скупинський згадує: «Створюючи першу концертну програму «Червоної Рути» й «Смерічки», я перш за все відкинув класичні народні пісні типу «Тиж мене підманула», а звернувся до буковинської автентики, неповторної місцевої гармонії. І саме це допомогло створити колектив з унікальним колоритом, що ніколи до того часу не існував» (з особистого спілкування).

Характерною рисою особистості Гамми Скупинського є постійний пошук прогресивних музичних (зокрема вокально-інструментальних) напрямків, безперервне отримання нових знань і вмінь. Він постійно цікавився технічними музичними новинками (наприклад, вивчав особливості світломузики, аудіовізуальних ефектів), купував інструменти (синтезатори, магнітофони та різну апаратуру для звукозапису).

Важливою подією для української мистецької спільноти стала постановка Гаммою Скупинським першої рок-опери в СРСР – «E=(MC)²» (1971-1972 рр.). зазначимо, що другою була постановкою опери була «Орфей та Еврідіка» Журбіна в 1975 році в Ленінграді. Сюжет опери «E=(MC)²» розкриває долю американського льотчика «Енола Грей», який скинув першу атомну бомбу на Хіросіму (Бойчук, 2016, с. 17).

В 1979 році композитор емігрував до Сполучених Штатів, де успішно захистив дисертацію в Бостонському університеті й отримав звання доктора музичного мистецтва. В ці роки вивчав теорію сучасного медіамистецтва і проблеми штучного розуму в «MIT Media Lab» Массачусетського технологічного інституту.

Згодом переїхав до Лос-Анджелесу для роботи в кіноіндустрії. Заснував свою Post-production студію звукозапису «Gamma Soundworks». Співпрацював з відомими американськими кіностудіями, такими як: Sony Pictures, New Wave, Kushner-Lok та ін. Гаммою було написано музику до тридцяти п'яти кінофільмів за участю Джекі Чана.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Доцільно зазначити, що саме ці три етапи (дитячі роки; роки навчання (шкільні, студентські); професійна діяльність)) вважаємо періодом формування творчих інтересів Гамми Скупинського. Всі стадії вплинули на подальший розвиток його композиторського індивідуального стилю. Велика кількість творів пронизана буковинським музичним колоритом.

Досліджуючи особистість доктора Скупинського, варто відмітити феноменальну багатогранність його творчого мислення. Мистецька спадщина композитора наповнена різноманітними художніми образами: ліричними, жартівливими, сумними, драматичними тощо.

З біографічних даних голлівудського композитора ми бачимо, що в його житті випадало немало перешкод і труднощів, але Гамма мав велику силу волі й здатність до наполегливої праці, ставив перед собою високі цілі й тому завжди досягав найкращого результату. Буковина по праву має пишатися видатним композитором, а наукова спільнота – все глибше досліджувати творчу спадщину Гамми Скупинського.

Література

1. Бойчук І. І. Буковинські візерунки. Вокально-хорові твори доктора Г. Скупинського: навчальний посібник. Чернівці : Букрек, 2016. 186 с.
2. Герчанівська П. Е. Культурологія: термінологічний словник. Київ : Національна Академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2015. 439 с.
3. Олійник С. Ф. Регіональні параметри рецепції творчості композиторів-романтиків (на прикладі Ф. Шопена, Ф. Ліста та Р. Вагнера в музичній культурі Львова). *Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка*. 2017. Вип. 40. С. 228-240.
4. Приходько А. В. Рецепція інтегративно-синтетичної природи музичного авангарду ХХ століття. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*. 2014. Вип. 2. С. 45-49.
5. Созанський Й. Й. Жанрова палітра симфонічної музики композиторів української діаспори. *Наукові записки Тернопільського національного*

- педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. № 2. С. 128–137.
6. Хрипун Р. М. Твори великої форми композиторів української діаспори та їх рецепція в сучасній педагогічній практиці / Молодь і ринок. 2017. № 10. С. 118-123.
  7. Чайка В. В. Композиторська діяльність представників північноамериканської української діаспори ХХ ст. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: історичні науки*. 2019. № 4. С. 111-116.
  8. Чубак А. А. Музикознавчі рецепції творчої зрілості композитора. Київське музикознавство. 2014. Вип. 49. С. 202-212.

References

1. Boichuk, I. I. (2016). *Bukovynski vizerunky. Vokalno-khorovi tvory doktora H. Skupynskoho: navchalnyi posibnyk [Bukovinian patterns. Vocal and choral works of Dr. H. Skupinsky: textbook]*, 186. Chernivtsi: Bukrek (ukr).
2. Herchanvska, P. E. (2015). *Kulturolohiya: terminolohichniy slovnyk. [Culturology: terminological dictionary]*. Kyiv: National Academy of Culture and Arts management (ukr).
3. Oliinyk, S. F. (2017). *Rehionalni parametry retseptsii tvorchosti kompozytoriv-romantykyv (na prykladi F. Shopena, F. Lista ta R. Vahnera v muzychnii kulturi Lvova) [Regional parameters of reception of creativity of romantic composers (on the example of F. Chopin, F. Liszt and R. Wagner in the musical culture of Lviv)]*. *Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii imeni Mykoly Lysenka, 40*, 228-240 (ukr).
4. Prykhodko, A. V. (2014). *Retseptsiya intehratyvno-syntetychnoi pryrody muzychnoho avanhardu XX stolittia [Reception of the integrative-synthetic nature of the musical avant-garde of the 20s century]*. *Tradysii ta novatsii u vyshchii arkhitekturno-khudozhniy osviti, 2*, 45-49 (ukr).
5. Sozanskyi, Y. Y. (2014). *Zhanrova palitra symfonichnoi muzyky kompozytoriv ukrainskoi diaspory [Genre palette of symphonic music by composers of the Ukrainian diaspora]*. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Ser. Mystetstvoznavstvo, 2*, 128-137. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka (ukr).
6. Khrypun, R. M. (2017). *Tvory velykoi formy kompozytoriv ukrainskoi diaspory ta yikh retseptsiya v suchasniy pedahohichnii praktytsi [Works of large form by composers of the Ukrainian diaspora and their reception in modern pedagogical practice]*. *Molod i rynek, 10*, 118-123 (ukr).
7. Chaika, V. V. (2019). *Kompozytorska diyalnist predstavnykiv pivnichnoamerykanskoj ukrainskoi diaspory XX st. [Composer's activity of representatives of the North American Ukrainian diaspora of the XX century]*. *Vcheni zapysky TNU im. V. I. Vernadskoho. Seriya: istorychni nauky, 4*, 111-116 (ukr).
8. Chubak A. A. (2014). *Muzykoznavchi retseptsii tvorchoi zrilosti kompozytora [Musicological receptions of the composer's creative maturity]*. *Kyivske muzykoznavstvo, 49*, 202-212 (ukr).

**РЕЦЕПЦИЯ ТВОРЧЕСТВА ГАММЫ СКУПИНСКОГО В
МУЗЫКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЕ ЧЕРНОВЦОВ****В. С. Перьян**

Статья посвящена творчеству уникальной личности – доктора Гаммы Скупинского, композитора с мировым именем, доктора музыкального искусства Бостонского университета, педагога и исполнителя в контексте процессов глокализации музыкального искусства Черновцов и Буковинского региона. Целью исследования является освещение вклада Гаммы Скупинского в украинскую и мировую музыку, выявление и устранение пробелов в изучении биографии и творческой деятельности известного голливудского композитора.

Широкий круг интересов Гаммы Скупинского позволяет судить о многогранности его личности, что обусловило особенности его мировоззрения и композиторского мышления. Он работал с легендарными коллективами – вокально-инструментальным ансамблем «Смеричка», «Червона рута», писал композиции для Софии Ротару («Ты - солнце в небе», «Дорога», «Скрипка» и др.), Назария Яремчука, Василя Зинкевича, Павла Дворского («Катерина», «Течет вода») и др.

Творчество художника объединяет в себе Восток и Запад, христианство и буддизм, академические традиции и народную песню. Его авторский почерк ярко индивидуален и сочетает смысловую глубину с высоким классом композиторского мастерства, искренностью и эмоциональностью музыкального высказывания, опирающегося на украинские и в частности – Буковинские музыкально-песенные традиции.

Гамма Скупинский – автор более одиннадцати опер, двенадцати симфоний, трех балетов, семи струнных квартетов, а также концертов для фортепиано, скрипки, баяна, музыки для театра и кино и другие.

Сам композитор родом из Черновцов, но в последнюю четверть XX века (в 1979 году) иммигрировал в Соединенные Штаты Америки. Некоторое время учился и жил в Бостоне, а затем переехал в Голливуд (район Лос-Анджелеса).

Методология исследования основана на методах историографического, биографического, сравнительного и контекстного анализа. Историографический метод был использован для анализа социального и культурного значения творчества композитора на родине (г. Черновцы) и в эмиграции, а сравнительно-контекстуальный метод помог сформировать результаты исследований в панораму исторического, культурного и музыковедческого портрета художника.

Ключевые слова: Гамма Скупинский, композитор, Голливуд, культура Черновцов, рецепция.

RECEPTION OF GAMMA SKUPYNSKYI'S CREATIVITY IN THE MUSICAL CULTURE OF CHERNIVTSI**V. S. Perian**

The article is devoted to the study of creativity of a unique person – Dr. Hamma Skupynsky a world-renowned composer, Doctor of Music at Boston University, teacher and performer in the context of the glocalization process of music art in Chernivtsi and Bukovyna region. The purpose of the research is to highlight the contribution of Hamma Skupynsky to Ukrainian and world music, to identify and eliminate gaps in the study of the biography and creative work of the Hollywood famous composer.

Gamma Skupynsky's wide range of interests gives us an indication of his personal versatility. It led to the peculiarities of his worldview and compositional thinking. He worked with legendary groups - vocal and instrumental band "Smerichka", "Chervona Ruta", he wrote compositions for Sofia Rotaru ("Ty - sonce v nebi", "Doroga", "Skrypka" etc.), Nazarii Yaremchuk, Vasyl Zinkevych, Pavlo Dvorskyi ("Kateryna", "Tam de kruta gora", "Teche voda") and others.

The artist's work combines East and West, Christianity and Buddhism, academic traditions and folk songs. The author's handwriting is clearly individual. It combines the semantic depth with a high level of compositional skills, sincerity and emotionality of musical expression, which are based on Ukrainian and in particular, Bukovynian music and song traditions.

Hamma Skupynsky is the author of more than eleven operas, twelve symphonies, three ballets, seven string quartets, as well as concerts for piano, violin, accordion, children's miniatures, music for theater and cinema.

The composer came from Chernivtsi, but in 1979 he immigrated to the United States. He studied and lived in Boston for a while, and then moved to Hollywood (Los Angeles area).

The research methodology is based on the methods of historiographical, biographical, comparative and contextual analysis. The historiographical method was used to analyze the social and cultural significance of the composer's work in the motherland (Chernivtsi city) and in his exile. The comparative-contextual method helped to receive the research results about the historical, cultural and musicological portrait of the artist.

Key words: *Hamma Skupynsky composer, Hollywood, culture of Chernivtsi, reception.*

Пер'ян Валерія Сергіївна – аспірантка, ДЗ Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Старобільськ, Україна). E-mail: valeryperian999@gmail.com

Перьян Валерия Сергеевна – аспірантка, ГУ Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко (г. Старобельск, Украина). E-mail: valeryperian999@gmail.com

Periian Valeriia Serhiivna – Post-graduate student of Luhansk Taras Shevchenko National University (Starobilsk, Ukraine). E-mail: valeryperian999@gmail.com